Kwaliteitskader Voorbereiding en screening aspirant pleegouders april 2011 (Samenvatting)

Inleiding

De kracht van pleegzorg is het zo gewoon mogelijk opvoeden van kinderen in een particuliere gezinssituatie. Pleegouders zijn verantwoordelijk voor de dagelijkse zorg en opvoeding. De organisatie voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg draagt de eindverantwoordelijkheid. Voor mensen die zich aanbieden om de dagelijkse zorg voor een pleegkind op zich te nemen bestaat grote waardering. Met deze groep moet zeer zorgvuldig worden omgegaan. Dit is de reden dat de organisaties voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg samen met aspirant pleegouders een uitgebreid traject doorlopen van voorbereiding op het pleegouderschap. Ook wordt gezamenlijk besloten of de aspirant pleegouders geschikt zijn om deze verantwoordelijke taak op zich te nemen.

De 28 organisaties voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg hebben de handen ineen geslagen en een gezamenlijk kwaliteitskader ontwikkeld voor de voorbereiding en screening van aspirant pleegouders. Hiermee wordt bereikt dat landelijk op dezelfde manier wordt gewerkt en dat hierover voor alle betrokkenen duidelijkheid en transparantie is. Een belangrijk onderdeel hiervan is communicatie en informatie. Op 5 april 2011 is het kwaliteitskader vastgesteld door de algemene vergadering Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg als handreiking voor de organisaties.

Het kwaliteitskader beperkt zich tot de doelgroep aspirant pleegouders en dus niet de gastouders en gezinshuisouders. Het kader is van toepassing op zowel bestandspleegzorg als netwerkpleegzorg. Omdat bij netwerkpleegzorg het proces vaak anders verloopt omdat het kind al bij zijn pleegouders woont, is een aantal aparte bepalingen opgenomen over netwerkpleegzorg.

Elke individuele organisatie voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg maakt een plan voor de implementatie van het kader binnen de eigen organisatie, waarbij ruimte is voor maatwerk. Communicatie maakt hiervan een belangrijk onderdeel uit. Jeugdzorg Nederland adviseert de organisaties de eigen pleegouderraad (POR) hierbij te betrekken.

Criteria

Aspirant pleegouders die zich aanmelden moeten een aantal criteria doorlopen om te onderzoeken of zij geschikt zijn voor het pleegouderschap:

1) Wettelijke criteria:
   a) Een van de pleegouders is minimaal 21 jaar oud. De pleegouder is niet degene die vanuit de pleegzorgaanbieder de begeleiding van pleegouders uitvoert.
   b) Pleegouders en alle inwonenden van 12 jaar en ouder beschikken over een verklaring van geen bezwaar, die is afgegeven door de Raad van de Kinderbescherming.
   c) Een pleegouder biedt ondersteuning bij de uitvoering van het hulpverleningsplan en staat open voor de begeleiding door de aanbieder van pleegzorg.
2) Landelijke criteria, deze worden onderzocht tijdens het voorbereidings- en screeningstraject:
   a) Openheid en duidelijkheid
   b) Samenwerken en delen van het opvoederschap
   c) Jeugdigen helpen een positieve kijk op zichzelf te ontwikkelen
   d) Jeugdigen helpen hun gedrag te veranderen, zonder hen te beschadigen
   e) Kunnen inschatten welke uitwerking het pleegouderschap op de eigen situatie heeft
   f) Het bieden van een veilige leefomgeving aan een pleegkind
3) Aanvullende criteria, opgesteld door een individuele organisatie voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg. Hierbij kan gedacht worden aan aspecten die te maken hebben met een stabiele situatie binnen het pleeggezin of aspecten die voortkomen uit de identiteit van de organisatie.

Voorbereiding en screening

Het voorbereidings- en screeningstraject omvat de volgende stappen:
a) Schriftelijk informatiepakket
b) Voorlichtingsbijeenkomst
c) (Groepsgewijs) Voorbereidingsprogramma
d) Huisbezoeken, met de mogelijkheid voor aandacht voor de biologische kinderen van het gezin
e) Rapportage
f) Definitieve inschrijving

De organisatie voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg stelt zijn eigen voorbereidingsprogramma's vast, wat verschillend kan zijn in benaming, opbouw en vorm (groepsgewijs of individueel). In ieder geval maken de zes landelijke selectiecriteria hiervan deel uit.
In de voorbereidingsfase komen de belangrijkste thema's aan de orde, niet alleen theoretisch maar ook praktisch in de vorm van oefeningen en opdrachten. Het voorbereidingsprogramma is gericht op zelfselectie, dat wil zeggen dat aspirant pleegouders in de loop van de voorbereiding zelf tot het inzicht komen of zij voldoende draagkracht hebben.

Tijdens het voorbereidingstraject ondertekenen aspirant pleegouders de Algemene Voorwaarden voor akkoord. Hierin staan zaken opgenomen over de rechten en plichten van pleegouders en de organisaties voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg.

De huisbezoeken worden afgelegd door dezelfde medewerkers van de organisatie voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg die geheel of gedeeltelijk betrokken zijn bij de voorbereidingscursus. Op deze manier krijgen de medewerkers een goed beeld van de aspirant pleegouders en van hun levenssituatie en leefomgeving. De lichamelijke en geestelijke gesteldheid van de aspirant pleegouders is onderwerp van gesprek bij de huisbezoeken. Bij twijfel kan een medisch adviseur of eventueel een behandelend arts worden geconsulteerd. Ook kan de medewerker die de screening uitvoert referenties opvragen, bijvoorbeeld bij familieleden of een werkgever. Beide mogelijkheden staan beschreven in de Algemene Voorwaarden.

In het geval dat niet wordt voldaan aan een of meerdere criteria, vinden gesprekken plaats met de aspirant pleegouders. Er wordt gesproken over de mogelijkheden van het aspirant pleeggezin in relatie tot de behoeftes van een kind, de wensen van biologische ouders, maatschappelijke verantwoordelijkheid en de visie op pleegzorg van de organisatie voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg.

Selectiebesluit

Een belangrijke component van het selectietraject is zelfselectie door de aspirant pleegouders. De organisatie voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg heeft echter de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid ten aanzien van de selectie. Van het selectiebesluit worden de aspirant pleegouders schriftelijk en mondeling in kennis gesteld.

Evaluaties en herscreening

Een goede pedagogische zorg voor pleegkinderen wordt door organisaties voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg voorop gesteld. Veiligheid vormt hier een essentieel onderdeel van. Om deze reden voert de organisatie jaarlijks een evaluatie van het pleeggezin uit, waarvan een veiligheidscheck deel uitmaakt.

Indien de organisatie voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg daartoe aanleiding ziet, kan zij besluiten dat een nieuwe verklaring van geen bezwaar van de Raad voor de Kinderbescherming gewenst is. Hiervoor is toestemming van de pleegouders nodig. Een nieuwe verklaring van geen bezwaar van de Raad voor de Kinderbescherming moet in ieder geval worden aangevraagd bij de komst van nieuwe inwonenden in het pleeggezin die 12 jaar of ouder zijn, met uitzondering van pleegkinderen. Tevens moet een nieuwe verklaring worden aangevraagd wanneer een pleeggezin langer dan 2 jaar geen plaatsing van een pleegkind heeft gehad.

Indien de organisatie voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg dit noodzakelijk vindt, voert zij tussentijds een screening uit. Aanleiding voor een herscreening kan zijn het plaatsvinden van een life-event, bijvoorbeeld zwangerschap, ondergaan of opstarten van medische behandeling met doelen van zwangerschap, langdurige of levensbedreigende ziekte, overlijden van een naast familielid, huwelijk, scheiding, samenwonen, of een wijziging van omstandigheden van verschillende criteria uit dit kwaliteitskader. Ook de verhuizing naar een andere regio kan aanleiding zijn voor een herscreening. De organisatie voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg zorgt er voor dat pleegouders van deze mogelijkheid tot tussentijdse screening op de hoogte zijn.

Vervolg na acceptatie

Uitgangspunt bij pleegzorg is dat ieder pleegkind recht heeft op een pleeggezin en niet andersom. Bij een positief eindoordeel - aspirant pleegouders willen verder en de organisatie voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg acht hen geschikt - wordt een rapportage opgesteld waarin naast de kracht en de competenties van aspirant pleegouders ook de aandachtspunten worden beschreven. Deze rapportage dient als handreiking voor de matching en is richtinggevend voor de begeleiding bij een plaatsing.

De matching is een belangrijk onderdeel in de pleegzorg voor het succes van een plaatsing. Matching is maatwerk en vanuit het belang van het kind en het pleeggezin een van de belangrijkste stappen in het hele proces.

Vanaf de start van de plaatsing heeft de pleegzorgbegeleider periodiek contact met het pleeggezin. Hij of zij krijgt daardoor een goed beeld van het reilen en zeilen in het gezin en kan ondersteuning geven bij vragen. Daarnaast kunnen door de organisatie voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg opvoedingsprogramma's en themabijeenkomsten worden georganiseerd over omgaan met moeilijk gedrag, hechting en loyaliteit etc.

Vormen van pleegzorg

In de afgelopen jaren is steeds meer diversiteit in de pleegzorg ontstaan: weekend-, vakantie- en deeltijdpleegzorg ontwikkelden zich en het aantal netwerkplaatsingen nam steeds verder toe. De organisaties voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg kunnen met deze diversiteit rekening houden in de voorbereidingstrajecten door maatwerk te leveren. De wettelijke criteria, de 6 landelijke selectiecriteria en overige uitgangspunten uit het kwaliteitskader blijven echter gelden. De volgorde en zwaarte van de criteria kunnen echter op basis van de soort pleegzorg verschillen.

Bij netwerkpleegzorg is het vaak niet realistisch en niet haalbaar om het voorbereidingstraject in zijn geheel, in hetzelfde tempo of in dezelfde volgorde te doorlopen. Vaak woont het pleegkind al bij de netwerkpleegouder en moet er een aangepast voortraject worden doorlopen. In het algemeen is de voorbereiding en selectie van netwerkpleegouders een individueel traject met huisbezoeken en een afstemmingsgesprek met alle betrokkenen (pleegouders, ouders, plaatser en kind van twaalf jaar en ouder). De criteria die worden gehanteerd zijn gelijk, maar bij netwerkpleegzorg is er meer aandacht voor de concrete situatie: opvoedingsvragen van het specifieke pleegkind en de opvoedingsmogelijkheden van de netwerkpleegouders. Een acceptatie van aspirant pleegouders voor netwerkpleegzorg betekent niet automatisch dat het pleeggezin ook bestandspleegkinderen mag verzorgen en opvoeden. Hiervoor wordt opnieuw een voorbereidings- en screeningstraject doorlopen.

In het 'Schematisch protocol netwerkpleegzorg' zijn afspraken vastgelegd tussen de organisaties voor Jeugd & Opvoedhulp met pleegzorg en Bureau Jeugdzorg over de taken en verantwoordelijkheden tijdens het geschiktheidsonderzoek van aspirant netwerkpleegouders. Dit resulteert in een wettelijk geregelde onderzoeksperiode van maximaal 13 weken en een hierbij behorend tijdelijk pleegcontract.